

Charakterystyczne zmiany strukturalne i finansowe przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999–2003

<https://doi.org/10.33141/po.2005.09.03>

Barbara Siuta

Przeгляд Organizacji, Nr 9 (788), 2005, ss. 14-19

www.przekladorganizacji.pl

Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK)

Wstęp

O stanie gospodarki polskiej, wciąż ulegającej dalszym przekształceniom gospodarczym, można sądzić przede wszystkim na podstawie obserwowanych zmian strukturalnych przedsiębiorstw oraz ich kondycji finansowej. Na tej podstawie można bowiem wyciągać odpowiednie wnioski, dotyczące kierunków zachodzących zmian oraz sytuacji ekonomicznej wynikającej z działalności przedsiębiorstw.

Zmiany strukturalne przedsiębiorstw w Polsce związane są głównie z realizowaną od kilkunastu lat prywatyzacją przedsiębiorstw państwowych oraz stwarzaniem odpowiednich warunków do powstawania nowych przedsiębiorstw, stanowiących w decydującym zakresie zakłady osób fizycznych. Stąd celowe jest dokonanie oceny pod tym względem zaistniałych zmian w latach 1999–2003, przy odnotowaniu w podziale strukturalnym przedsiębiorstw – według ich stanu ilościowego – w poszczególnych latach, dokonanych m.in. według sektorów działalności przedsiębiorstw, według form organizacyjno-prawnych oraz według sekcji zgodnych z Polską Klasyfikacją Działalności.

Oprócz zmian strukturalnych, niezwykle interesującą informację stanowią dane, dotyczące sytuacji finansowej przedsiębiorstw w Polsce. O sytuacji tej można sądzić na podstawie materiałów źródłowych, opracowanych w skali makro w odniesieniu do przyjmowanego podziału przedsiębiorstw na małe, średnie i duże. Zebrane dane powinny uwzględniać charakterystyczne wskaźniki finansowe, związane z działalnością przedsiębiorstw, w tym wyniki finansowe i stopy rentowności, dane bilansowe, a na ich podstawie obliczone wskaźniki dotyczące zadłużenia i płynności finansowej oraz wskaźniki dotyczące działalności eksportowej i aktywności inwestycyjnej. Informacje takie dają podstawę do analizy zaistniałych zmian w sytuacji finansowej przedsiębiorstw w Polsce.

Zmiany strukturalne przedsiębiorstw w Polsce

O kres przemian systemowych i gospodarczych, zapoczątkowany w latach 90. ub. stulecia, skutkuje nadal wyraźnymi zmianami w struk-

turze i liczbie przedsiębiorstw w Polsce. Zaobserwować można szczególną dominację ilościową przedsiębiorstw sektora prywatnego, z przeważającym udziałem przedsiębiorstw grupy MŚP, tj. mikroprzedsiębiorstw, małych i średnich przedsiębiorstw. W rezultacie tworzenia nowych, prywatnych przedsiębiorstw w latach 1999–2003 liczba podmiotów gospodarczych sektora prywatnego systematycznie wzrastała: z 2956,1 tys. w 1999 r. do 3452,3 tys. w 2003 r.¹⁾ Liczba przedsiębiorstw sektora publicznego na tle ogółu przedsiębiorstw w tych latach była stosunkowo mała, choć również cechowała się podobnym przyrostem, jak w przypadku sektora prywatnego: w 1999 r. – 83,3 tys., a w 2003 r. – 129,3 tys. podmiotów gospodarczych²⁾.

W tabeli 1 przedstawiono liczbę przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999–2003 z uwzględnieniem sektorów działalności przedsiębiorstw oraz ich formy organizacyjno-prawnej.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 1, największą liczbę podmiotów gospodarczych w latach 1999–2003 odnotowano w grupie „zakłady osób fizycznych”, gdzie liczba podmiotów zarejestrowanych wyniosła blisko ponad 2,5 mln jednostek, stanowiąc 78% podmiotów o tej formie organizacyjno-prawnej na tle ogółu przedsiębiorstw. Ta forma działalności uznawana jest za jedną z bardziej korzystnych form prowadzenia działalności gospodarczej, co niewątpliwie związane jest z jej licznymi zaletami, jak np. szybki, tani i łatwy proces rejestracji, brak wymogów odnośnie do minimalnej wartości kapitału założycielskiego, łatwość rozszerzania działalności i likwidacji itp. Dość atrakcyjną formą prowadzenia działalności gospodarczej są również spółki prawa handlowego oraz spółki cywilne. Generalnie biorąc w latach 1999–2003 liczba przedsiębiorstw przyjmujących taką formę organizacyjno-prawną prowadzenia działalności gospodarczej wzrosła z 435,8 tys. w 1999 r. do 488 tys. w 2003 r. Wśród krajowych przedsiębiorców prywatnych najczęściej prowadzoną formą działalności gospodarczej w postaci spółek prawa handlowego były spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Rządziej przedsiębiorcy wybierali prowadzenie działalności w postaci spółki akcyjnej, czy jawnej³⁾. Należy również zauważyć, że w latach 1999–2003 liczba przedsiębiorstw państwowych należących do sektora publicznego zmalała o 35%:

Tab. 1. Liczba przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999–2003 według sektorów działalności i form organizacyjno-prawnych (w tys.)

Wyszczególnienie (według stanu na 31 grudnia)	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Przedsiębiorstwa ogółem	3039,45	3185,04	3325,54	3468,22	3581,59
w tym:					
A. Sektory działalności przedsiębiorstw					
A1. Sektor publiczny	83,31	98,92	110,91	120,59	129,31
A2. Sektor prywatny	2956,14	3086,12	3214,63	3347,63	3452,28
B. Formy organizacyjno-prawne, w tym m.in.:					
B1. Przedsiębiorstwa państwowe	2,6	2,3	2,1	1,9	1,7
B2. Spółki prawa handlowego	146,9	159,7	177,1	196,7	208,8
B3. Spółki cywilne	288,9	302,7	290,9	280,5	279,2
B4. Spółki pozostałe	1,6	1,6	1,7	1,7	1,8
B5. Spółdzielnie	19,3	19,0	18,8	18,7	18,5
B6. Zakłady osób fizycznych	2417,7	2500,9	2600,1	2714,1	2795,9

Źródło: opracowanie własne⁴⁾.

z 2,6 tys. w 1999 r. do 1,7 tys. w 2003 r., co związane było z dalszą restrukturyzacją i prywatyzacją przedsiębiorstw tego sektora.

Analizując przedsiębiorstwa pod względem ich wielkości można zaobserwować tendencję wyraźnej dominacji przedsiębiorstw grupy MŚP. Należy zauważyć, że ustawa z 19 listopada 1999 r. „Prawo działalności gospodarczej” (Dz.U. nr 101, poz. 1178) reguluje pojęcie małego i średniego przedsiębiorstwa. Przyjmując za kryterium liczbę zatrudnionych w przedsiębiorstwie średniorocznie osób przyjmuje się następujące grupy podziału przedsiębiorstw:

- mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające od 0 do 9 pracowników;
- małe przedsiębiorstwa, zatrudniające 10–49 pracowników;

- średnie przedsiębiorstwa, zatrudniające 50–249 pracowników oraz
- duże przedsiębiorstwa, zatrudniające więcej niż 249 pracowników.

W latach 1999–2003 wśród wszystkich przedsiębiorstw działających w Polsce największą grupę stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, tj. około 95% ogółu przedsiębiorstw⁵⁾. W tabeli 2 przedstawiono dane statystyczne dotyczące podziału przedsiębiorstw w 2003 r. według liczby pracujących oraz sekcji PKD.

Jak wynika z danych, zawartych w tabeli 2, największą liczbę przedsiębiorstw według sekcji PKD (Polska Klasyfikacja Działalności) w 2003 r. stanowią przedsiębiorstwa zajmujące się handlem i naprawami, bo blisko 1/3 ogółu przedsiębiorstw w Polsce. Liczną grupę reprezentują także przedsiębiorstwa

Tab. 2. Podział przedsiębiorstw w Polsce według liczby pracujących oraz sekcji PKD w 2003 r. (w tys.)

Wyszczególnienie	0–9	10–49	50–249	250–999	1000 i więcej	Ogółem
Ogółem, w tym m.in.:	3410,23	137,98	28,33	4,15	0,90	3581,59
Górnictwo i kopalnictwo	1,64	0,25	0,10	0,03	0,02	2,04
Przetwórstwo przemysłowe	342,17	30,26	7,57	1,56	0,26	381,82
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2,06	0,72	0,50	0,11	0,06	3,45
Budownictwo	345,55	12,65	2,14	0,23	0,03	360,6
Handel i naprawy	1168,59	27,29	3,44	0,34	0,04	1199,7
Hotele i restauracje	107,63	4,14	0,28	0,02	–	112,07
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	265,36	3,62	0,69	0,23	0,04	269,94
Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	530,82	11,91	2,92	0,33	0,06	546,0
Pośrednictwo finansowe	125,95	1,33	0,28	0,04	0,03	127,63

Źródło: opracowanie własne⁶⁾.

zajmujące się obsługą nieruchomości, wynajmem, nauką i usługami związanymi z prowadzeniem działalności gospodarczej – około 15% ogółu przedsiębiorstw, przedsiębiorstwa zaliczane do grupy przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego – około 11% oraz zaliczane do sekcji budownictwa – około 10%. Najmniejsza liczba przedsiębiorstw wśród wyróżnionych działa w sekcji górnictwa i kopalnictwa – zaledwie 2 tys. przedsiębiorstw. Dane te wskazują, że największa liczba przedsiębiorstw w Polsce to przedsiębiorstwa zajmujące się szeroko rozumianą działalnością usługową.

Sytuacja finansowa przedsiębiorstw w Polsce

Dokonując analizy sytuacji finansowej przedsiębiorstw w Polsce zastosowano podział przedsiębiorstw według liczby pracujących, wyróżniając przedsiębiorstwa małe (10–49 pracowników), średnie (50–249 pracowników) i duże (powyżej 249 pracowników). W tabeli 3 przedstawiono podstawowe dane finansowe przedsiębiorstw w Polsce za lata 1999–2003 według ich wielkości.

Przedstawione dane finansowe przedsiębiorstw dotyczą: przychodów i kosztów z całokształtu działalności, wyniku finansowego brutto i netto, stopy rentowności aktywów oraz udziału jednostek rentownych.

W latach 1999–2002 we wszystkich grupach wyróżnionych przedsiębiorstw, tj. małych, średnich i dużych, zaobserwowano niski, a nawet ujemny poziom rentowności. Dopiero w 2003 r. sytuacja w tym zakresie uległa pewnej poprawie. Wszystkie wyróżnione grupy przedsiębiorstw wykazały bowiem zyski netto. Przedsiębiorstwa duże, które w latach 1999–2002 były deficytowe, w 2003 r. prezentowały już najlepsze wyniki spośród badanych grup przedsiębiorstw. Poprawa w tym zakresie była niewątpliwie skutkiem lepszej koniunktury gospodarczej w Polsce.

Wyraźny wzrost wartości przychodów w latach 1999–2003 odnotowano w grupie dużych przedsiębiorstw, natomiast w przypadku pozostałych grup, tj. małych i średnich przedsiębiorstw, występowały pewne wahania w tym zakresie. W małych przedsiębiorstwach przychody systematycznie rosły w latach 1999–2001, po czym w 2002 r. ich wartość uległa zmniejszeniu i dopiero w 2003 r. ponownie wzrosła. W przedsiębiorstwach średniej wielkości przychody rosły w la-

Tab. 3. Dane finansowe przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999–2003

Wyszczególnienie	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Przychody z całokształtu działalności (mld zł)					
Przedsiębiorstwa małe	206,7	224,8	228,9	224,8	225,4
Przedsiębiorstwa średnie	316,1	363,4	355,7	352,9	386,2
Przedsiębiorstwa duże	548,3	615,9	628,7	647,8	710,5
Koszty całokształtu działalności (mld zł)					
Przedsiębiorstwa małe	202,2	222,1	227,2	225,4	212,1
Przedsiębiorstwa średnie	308,2	352,1	350,6	348,4	378,1
Przedsiębiorstwa duże	547,0	609,5	628,3	645,7	688,9
Wynik finansowy brutto (mld zł)					
Przedsiębiorstwa małe	4,6	2,7	1,7	-0,4	11,1
Przedsiębiorstwa średnie	8,0	11,4	5,2	4,6	8,2
Przedsiębiorstwa duże	2,4	6,6	0,5	2,3	21,8
Wynik finansowy netto (mld zł)					
Przedsiębiorstwa małe	2,0	0,8	-0,2	-1,7	9,4
Przedsiębiorstwa średnie	3,5	5,8	1,5	1,7	4,9
Przedsiębiorstwa duże	-4,5	-0,3	-5,0	-3,1	12,8
Stopa rentowności aktywów (%)					
Przedsiębiorstwa małe	1,48	0,52	-0,11	-1,01	5,80
Przedsiębiorstwa średnie	1,47	2,18	0,54	0,62	1,59
Przedsiębiorstwa duże	-0,92	-0,05	-0,89	-0,52	1,93
Udział jednostek rentownych (%)					
Przedsiębiorstwa małe	67,1	64,1	63,3	65,7	67,8
Przedsiębiorstwa średnie	68,6	67,5	66,2	68,1	69,9
Przedsiębiorstwa duże	64,8	66,0	63,4	67,2	74,6

Źródło: *Przedsiębiorczość w Polsce 2004*, MGPIPS, Warszawa 2004, s. 89 [na podstawie PONTINFO na bazie F-02 (1999–2002) oraz CISG na bazie GUS F-01 (2003)].

tach 1999–2000, po czym ich wartość do 2002 r. malała, osiągając ostatecznie stosunkowo wysoką wartość w 2003 r. – 386 mld zł.

pozytywnym zjawiskiem są z pewnością dane dotyczące udziału jednostek rentownych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw. W grupie małych przedsiębiorstw wartość tego wskaźnika w latach 1999–2003 utrzymywała się w przedziale 63,3%–67,8%, w przedsiębiorstwach średniej wielkości wskaźnik ten osiągał wielkość 66,2%–69,9%, a w grupie dużych przedsiębiorstw 63,4%–74,6%. Wyniki te świadczą o tym, że w każdej z analizowanych klas wielkości przedsiębiorstw ponad połowa to były jednostki rentowne, które przynosiły zyski.

W tabeli 4 przedstawiono podstawowe dane dotyczące zadłużenia i płynności finansowej przedsię-

biorstw w Polsce, ujęte w podziale według wielkości przedsiębiorstw.

Z analizy danych zebranych w tabeli 4 w badanym okresie lat 1999–2003 można zauważyć wyraźny wzrost zobowiązań długo- i krótkoterminowych w grupie przedsiębiorstw dużych z 227,5 mld zł w 1999 r. do poziomu 289,0 mld zł w 2003 r. (wzrost o 27%). Dość duży wzrost w tym zakresie odnotowano także w grupie przedsiębiorstw średniej wielkości z poziomu 114,9 mld zł w 1999 r. do poziomu 143,2 mld zł w 2003 r. (wzrost o 25%), zaś najmniejszy w grupie małych przedsiębiorstw z 73,8 mld zł w 1999 r. do 83,7 mld zł w 2003 r. (wzrost o 13%). W strukturze zobowiązań w latach 1999–2003 nie zaszły znaczące zmiany, gdyż w całym okresie dominującą ich część stanowiły zobowiązania krótkoterminowe. Udział zo-

Tab. 4. Dane bilansowe oraz wskaźniki zadłużenia i płynności przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999–2003

Wyszczególnienie	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Zobowiązania krótkoterminowe (mld zł)					
Przedsiębiorstwa małe	52,2	58,4	62,5	66,1	60,8
Przedsiębiorstwa średnie	78,5	90,5	94,5	94,5	99,7
Przedsiębiorstwa duże	154,8	173,3	178,3	191,1	175,3
Zobowiązania długoterminowe (mld zł)					
Przedsiębiorstwa małe	21,6	24,9	25,6	27,1	22,9
Przedsiębiorstwa średnie	36,4	37,2	35,9	32,8	43,5
Przedsiębiorstwa duże	72,7	85,7	102,0	101,6	113,7
Udział zobowiązań długoterminowych w wartości ogółem (%)					
Przedsiębiorstwa małe	29,3	29,9	29,0	29,1	27,4
Przedsiębiorstwa średnie	31,7	29,2	27,5	25,7	30,4
Przedsiębiorstwa duże	32,0	33,1	36,4	34,7	39,3
Współczynnik długu (zobowiązania /aktywa)					
Przedsiębiorstwa małe	0,60	0,61	0,63	0,59	0,52
Przedsiębiorstwa średnie	0,56	0,54	0,53	0,51	0,47
Przedsiębiorstwa duże	0,53	0,55	0,58	0,57	0,44
Zobowiązania/ kapitał własny					
Przedsiębiorstwa małe	1,48	1,59	1,69	1,42	1,59
Przedsiębiorstwa średnie	1,25	1,20	1,14	1,03	1,04
Przedsiębiorstwa duże	1,13	1,24	1,38	1,30	1,22
Wskaźnik płynności					
Przedsiębiorstwa małe	0,99	0,94	0,90	1,05	1,18
Przedsiębiorstwa średnie	0,93	0,98	0,97	1,15	1,21
Przedsiębiorstwa duże	0,85	0,81	0,78	1,01	1,20
Wskaźnik podwyższonej płynności finansowej					
Przedsiębiorstwa małe	0,71	0,68	0,65	0,77	0,86
Przedsiębiorstwa średnie	0,66	0,69	0,70	0,83	0,88
Przedsiębiorstwa duże	0,58	0,57	0,56	0,74	0,86

Źródło: *Przedsiębiorczość w Polsce 2004*, MGPIPS, Warszawa 2004, s. 94, 95 [na podstawie PONTINFO na bazie F-02 (1999–2002) oraz CISG na bazie GUS F-01 (2003)].

bowiązań długoterminowych kształtował się generalnie na poziomie około 30% dla małych i średnich przedsiębiorstw. W przypadku dużych przedsiębiorstw udział zobowiązań długoterminowych w wartości ogółem kształtował się na poziomie 32,0%–39,3%.

Współczynnik długu, wyrażony relacją zobowiązania/aktywa, obrazuje strukturę finansową majątku przedsiębiorstw. W latach 1999–2003 największą wartość współczynnik ten osiągnął w grupie małych przedsiębiorstw – 0,60 w 1999 r. oraz 0,52 w 2003 r., zaś najniższą jego wartość odnotowano w grupie przedsiębiorstw dużych 0,53 w 1999 r. oraz 0,44 w 2003 r. Poziom ten (0,44–0,63) nie odbiega od wartości przyjmowanych za optymalne dla przedsiębiorstw. Jednakże utrzymywanie się tendencji wzrostowej wskaźnika w dłuższym okresie należy ocenić negatywnie; może to skutkować wzrostem liczby przedsiębiorstw o zachwianej płynności oraz niezdolnych do obsługi swego długu.

Wskaźniki płynności w grupie badanych przedsiębiorstw utrzymywały się na poziomie poniżej wielkości uznawanej za optymalną. W latach 1999–2002 duże przedsiębiorstwa wykazywały najniższą wartość wskaźników płynności w porównaniu do małych i średnich przedsiębiorstw. W 2003 r. odnotowano pewną poprawę w tym zakresie w grupie wszystkich wyróżnionych grup przedsiębiorstw.

W tabeli 5 zebrano podstawowe dane dotyczące działalności eksportowej i inwestycyjnej przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999–2003.

Z danych, zawartych w tabeli 5 wynika, że wśród wyróżnionych grup przedsiębiorstw najmniejszy udział sprzedaży eksportowej w przychodach netto

cechował małe firmy. Jest to niewątpliwie związane z działalnością lokalną, regionalną, czy krajową wśród tych przedsiębiorstw. W grupie przedsiębiorstw średniej i dużej wielkości udział ten sukcesywnie zwiększał się. Wśród przedsiębiorstw średniej wielkości wyniósł on 5,0%–11,9%, a wśród dużych przedsiębiorstw 13,0%–18,9%. Najwyższą dynamikę sprzedaży w tych przedsiębiorstwach odnotowano w latach 2002–2003. Wzrost sprzedaży eksportowej to także niewątpliwie konsekwencja dokonujących się procesów globalizacyjnych gospodarki światowej, a także postępującej integracji Polski z Unią Europejską.

Analizując aktywność inwestycyjną przedsiębiorstw w Polsce można zaobserwować zbliżone tendencje we wszystkich grupach wielkości przedsiębiorstw. W latach 1999–2000 inwestycje utrzymywały się na stabilnym poziomie, jednakże w 2001 r. doszło do ich załamania. W latach 2001–2003 wartość nakładów inwestycyjnych utrzymywała się na podobnym poziomie w wybranych grupach wielkości przedsiębiorstw. W wartościach bezwzględnych największe nakłady inwestycyjne były ponoszone wśród dużych przedsiębiorstw: 50,8 mld zł w 1999 r. i 41,7 mld zł w 2003 r. Najbardziej dotkliwie spadek nakładów inwestycyjnych został odnotowany wśród małych przedsiębiorstw, gdzie jego wartość spadła o blisko 30% (z 10,7 mld zł w 1999 r. do 7,6 mld zł w 2003 r.).

Podsumowanie

Dokonany przegląd statystycznych materiałów źródłowych za lata 1999–2003 z zakresem zmian strukturalnych przedsiębiorstw w Pol-

Tab. 5. Wskaźniki działalności eksportowej i aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999–2003

Wyszczególnienie	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.
Udział sprzedaży eksportowej w przychodach netto [%]					
Przedsiębiorstwa małe	4,0	3,0	4,0	6,0	7,3
Przedsiębiorstwa średnie	5,0	6,0	7,0	9,0	11,9
Przedsiębiorstwa duże	13,0	14,0	14,0	16,0	18,9
Dynamika sprzedaży eksportowej [%]					
Przedsiębiorstwa małe	423,0	83,7	109,4	209,8	121,6
Przedsiębiorstwa średnie	105,8	140,3	102,9	144,5	143,9
Przedsiębiorstwa duże	109,5	121,7	100,5	120,1	126,1
Wartość nakładów inwestycyjnych* (mld zł)					
Przedsiębiorstwa małe	10,7	11,9	8,3	7,6	7,6
Przedsiębiorstwa średnie	22,5	21,7	15,9	15,5	15,3
Przedsiębiorstwa duże	50,8	52,0	43,0	42,4	41,7
Wartość nakładów inwestycyjnych na 1 przedsiębiorstwo [tys. zł]					
Przedsiębiorstwa małe	369,0	407,1	257,2	269,1	287,0
Przedsiębiorstwa średnie	1593,3	1555,5	1195,1	1200,6	1161,2
Przedsiębiorstwa duże	15 855,2	16 851,9	15 195,5	15 451,3	15 944,0

* razem z używanymi środkami trwałymi.

Źródło: opracowanie własne⁷⁾.

sce oraz zmian ich sytuacji finansowej umożliwia właściwy pogląd na istotę zaistniałych zmian organizacyjno-prawnych, sektorowych, w rodzajach prowadzonych działalności oraz w sytuacji finansowej przedsiębiorstw.

I tak na przykład w latach 1999-2003 następował systematyczny wzrost ogólnej liczby przedsiębiorstw od 3039,45 tys. w 1999 r. do 3581,59 tys. w 2003 r., co stanowi przyrost ilościowy przedsiębiorstw o około 18%, w tym liczbowo przede wszystkim w grupie „zakłady osób fizycznych” z 2417,7 tys. w 1999 r. do 2795,9 tys. w 2003 r. Świadczyć to może z jednej strony o zaistnieniu sprzyjających warunków do powstawania nowych przedsiębiorstw, z drugiej zaś strony o podejmowanych próbach samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, nie znajdujące zatrudnienia na bardzo ograniczonym rynku pracy. Z analizy ilościowej przedsiębiorstw działających w 2003 r. w różnych dziedzinach gospodarczych wynika, że około 1/3 ogółu przedsiębiorstw w Polsce funkcjonowało w handlu i usługach. Stosunkowo liczne grupy reprezentowały w kolejności przedsiębiorstwa zajmujące się obsługą nieruchomości, wynajmem, nauką i usługami związanymi z prowadzeniem działalności gospodarczej – około 15% ogółu przedsiębiorstw, przetwórstwem przemysłowym – około 11% oraz budownictwem – około 10%. Najmniejszą grupę stanowiły przedsiębiorstwa działające w górnictwie i kopalnictwie – około 0,057% ogółu przedsiębiorstw. Dane te świadczą o tym, że w Polsce dominują ilościowo przedsiębiorstwa zajmujące się szeroko rozumianą działalnością usługową.

Sytuacja finansowa przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999–2003 była zróżnicowana. Wprawdzie we wszystkich grupach przedsiębiorstw, tj. małych, średnich i dużych ponad 60% stanowiły przedsiębiorstwa rentowne, to jednak uwagę zwraca stosunkowo duży udział przedsiębiorstw nierentownych. Dobrym sygnałem w tym zakresie jest zaobserwowany w latach 2002–2003 wzrost udziału ilościowego przedsiębiorstw

rentownych we wszystkich grupach przedsiębiorstw, przy czym największy w grupie dużych przedsiębiorstw. Wskazuje to na ogólną poprawę sytuacji finansowej przedsiębiorstw w Polsce w ostatnich latach. Świadczy o tym również zauważalny wzrost udziału sprzedaży eksportowej w przychodach netto oraz dynamiki sprzedaży eksportowej we wszystkich grupach przedsiębiorstw. Nieco niepokojącym zjawiskiem jest zmniejszająca się w ostatnich latach bezwzględna wartość nakładów inwestycyjnych we wszystkich grupach przedsiębiorstw, może się to bowiem odbić niekorzystnie na ich dalszym rozwoju.

mgr Barbara Siuta

Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
Akademia Ekonomiczna w Krakowie

PRZYPISY

- ¹⁾ *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2003 r.*, GUS, Warszawa 2004.
- ²⁾ *Ibidem.*
- ³⁾ *Przedsiębiorczość w Polsce 2004*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa, czerwiec 2004, s. 82.
- ⁴⁾ Na podstawie: *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2003 r.*, GUS, Warszawa 2004, s. 30–31.
- ⁵⁾ Dane wyliczone na podstawie informacji PARP, statystyk w latach 1999-2002, PARP, Warszawa 2004 oraz dane GUS dotyczące podziału przedsiębiorstw według klas wielkości w 2003 r. *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2003 r.*, GUS, Warszawa 2004, s. 34.
- ⁶⁾ Na podstawie: *Zmiany strukturalne...*, GUS, Warszawa 2004, s. 34–49.
- ⁷⁾ Na podstawie: *Przedsiębiorczość w Polsce 2004*, MGiP, Warszawa 2004, s. 96–98, dane wyliczone na podstawie PONTINFO na bazie F-02 (1999–2002) oraz CISG na bazie GUS F-01 (2003).

BIBLIOGRAFIA

- [1] *Przedsiębiorczość w Polsce 2004*, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa, czerwiec 2004.
- [2] *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2003 r.*, GUS, Warszawa 2004.